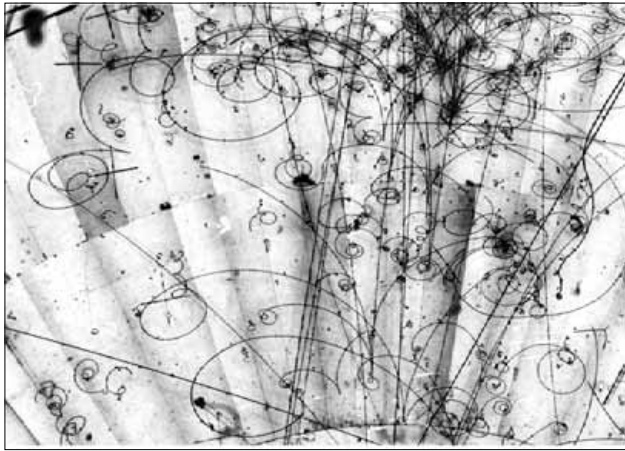

طبیعیات دکارت

علیرضا شفا

با توجه به آنکه دکارت می خواست جهان خارج را در ملک معرفت متقن ریاضی درآورد از قبول هر گونه خاصیت ذاتی برای اشیا که به نوعی شباهتی میان آن و جوهر محاسبه پذیر فکر ایجاد می کرد پرهیز داشت. همین امر را بایستی سر عدم ورود مفهوم «نیرو» به طبیعیات دکارت دانست. او در مفهوم «نیرو» نوعی اسناد قاعلیت به اجسام را احساس می کرد و این برای وی غیر قابل قبول بود. این روحیه را شاید بتوان با فضای متمایل به رازدایی از جهان در قرون ۱۶ و ۱۷ هماهنگ دانست و شاید به عبارت دیگر بتوان گفت که دکارت خود با طرح چنین طبیعیاتی این روحیه را در اخلاقیات شعله ور ساخت

بشدت. نتیجه بلافضلی که از تحلیل کل جهان خارج به امتداد گرفته می شود، «وحدت» جهان خارج است. تمام جهان خارج جز امتداد چیزی نیست با این حساب دکارت بایستی راهی برای اثبات آن می جست. اگر چه در جهان شهود است باید. برای دکارت بنیاد کثرت در حرکت است. حرکت تنها چیزی است که دکارت بر امتداد می افزاید تا جهان خویش را بسازد. اگر ما اجسام مختلفی را تشخیص می دهیم، به سبب وجود حرکت متفاوت در جهان خارج است. چنین حرکتی در همان فصل اول رساله نور شناخت، برای تثبیت حرکت کثرت به خوبی به کار گرفته شده است. تفاوت در حرکت موجب می شود که قطعات با حرکات یک گونه، به عنوان شیء یا دره قابل تشخیص شوند. همچنین این حرکات متفاوت که علت اصلی حدود در اشیا اند از طریق تماس با اعصاب انسان موجب می شوند تا در ذهن ادراکات مختلفی از قبیل رنگ، طعم، بو و دیگر کیفیات ثانوی شکل بگیرد. دکارت در توضیح این مطلب می گوید: آنچه حواس را تحریک می کند سطحی است که حد خارجی ایجاد چشم مدرک را تشکیل می دهد. زیرا هیچ سطحی جز با تماس محسوس نمی شود، و تماس فقط در سطح انجام می شود. در قیاس مفهوم حرکت نزد دکارت با پیشینیان باید گفت که دکارت حرکت را از ماده جدا کرده است و این در حالی است که گذشتگان (ارسطو) به شیء متحرک نظر داشته اند و هر حرکت آنها حرکت را چیزی مستقل از جسم نمی دانسته اند. حرکت جویشی از درون شیء بوده که آن را تغییر می داده است، اما دکارت به شیء متحرک نظر ندارد بلکه به حرکت نظر دارد. اگر حرکت و قضاوت درباره آن را مستلزم زمان و قضاوت و زمان را نام بیندازیم، آنگاه نکته جالبی خواهیم داشت: دکارت مستلزم استقلال از اشیا، و موجودات تلقی کرد لکن به شدت اصرار داشت تا مکان را مستقل از اشیا تصور نکند و فیزیک نیوتون این هر دو را مستقل از شیء دانست. الف - دو نقد بسیار اساسی به مجموعه نظریه طبیعی دکارت را بررسی می کنیم: ۱- عدم تصور ماده به عنوان امتداد مکان و حرکت را ناممکن می سازد. زیرا اگر ماده خود مقوم مکان است آنگاه جابه جایی مکانی ماده چه مفهومی خواهد داشت؟ این امتداد آن است که در فیزیک نیوتونی از حرکت مکانی بخشی از مکان سخن بگویم که به وضوح مهمل است. ممکن است برای فهمی سازگار از دکارت این همانی ماده و امتداد نزد دکارت را تبدیل کنیم و امتداد را تنها صفت اساسی ماده بدانیم و نه ماهیت ماده. مگر این برخی قرات از تصریحات دکارت مانع خواهد بود. همین نکته را که همه در سه جهت سه هنداست می توان به سان لیلی گریست که گواه هر هستی گونه ای را همان چیز، به ناچار بهره مند از ماده مادم هم نخواهد بود. این اصرار دکارت مبنی بر امتناع خلائیات در ذیل این همانی ماده و امتداد ممتا خواهد داشت.

۲- تصور امتداد بدون داشتن قوه باصره یا لامسه ممکن نیست. با این حساب آیا می توان امتداد در شکل اشیا را علت دیده شدن آنها دانست یا لمس پذیر بودنشان؟ آنچنان که دکارت در تبیین شکل گوی کیفیت ثانوی می گوید؟ ۳- تمایز میان تصور دکارت و (بو و تنع او نیوتون) در باب مکان تا حدی روشن شد لکن تصریح آن نکته زیبایی را نمودار می کند. دکارت مکان را همان ماده می داند یا شاید بهتر باشد بگوییم تصور مکان وقتی به صورت کیفیتی بر نفس حاضر است علتی جز ماده ندارد. به این صورت مکان برای دکارت (با این معنی میان امتداد و ماده) امری عینی خواهد بود، اما نیوتون و هم مکان را امری مستقل از ماده می دانند. مکان تنها یکی از خصوصیات اساسی جسم است. مانند جرم، زمان، و بار و غیره لکن مکان و زمان با دیگر خصوصیات ماده تفاوت مهمی دارند و آن اینکه ماده بدون جرم قابل تصور (مثل نیوتون)، ماده بدون بار نیز (مثل نیوتون) لکن مکان و زمان شرایط لازم امکان علم در مکان است. اگر همه جهان و همچنین کیفیات نفسانی بر اساس ماده قابل توصیف در فیزیک نیوتونی است و از سوی دیگر مکان و زمان مستقل از ماده اند، آنگاه علت درک ما از مکان و زمان (اگر ماده نیست) چه خواهد بود؟ آیا آنها عینی اند؟ این همان پرسشی است که منجر به آن می شود تا نزد دکارت مفهوم امر عینی به گونه ای تغییر یابد که مستقل از فاعل شناسا نباشد بلکه این هر دو-زمان و مکان- به مثابه شرایط ماقدم حس به درون حوزه نفس دکارتی وارد شوند.

پایان
منابع:
-تورت، اوبین آرثر، «مبانی مابعدالطبیعی علوم نوین»، ترجمه عبدالمکریم شروش، تهران: علمی فرهنگی، ۱۳۸۰
-مجتهدی، کریم، «دکارت و فلسفه او»، تهران: امیرکبیر، ۱۳۸۲
-کابلیون، فریدک، «تاریخ فلسفه: از دکارت تا لایب نیتس»، ترجمه غلامرضا اعوانی، علمی، فرهنگی، تهران: ۱۳۸۰
-شمالی، علی رضا، «الکساندر کوبین و تاریخ نگاری علم»، پایان نامه دانشکده فلسفه علم، بهمن ۱۳۷۷
-سورل، تام، «دکارت»، ترجمه حسین مصمومی مهدانی، تهران: طرح، نو ۱۳۷۹
-لیسون، آیین، «نقد تفکر فلسفی غرب»، ترجمه احمد احمدی، تهران: سمت، ۱۳۸۰
-نجفی افرا، مهدی، «حرکت و زمان در فلسفه»، تهران: روزنه، ۱۳۸۰
-فروری، محمدعلی، «سیر حکمت در اروپا»، تهران: نشر فلسفه، ۱۳۷۶

جلوه می کنند چرا که در واقع همان امتداد در طول و عرض و ارتفاع که قوام فضا به اوست، ماهیت ماده را نیز سازمان داده است. شاید تنها تفاوت در این است که ما امتدادی عین را به جسم نیست می دهیم بداسان که با بتعیر مکان جسم، به همراه آن جابه جایی می شود، و این امتداد دومی که به فضا پیوندش می زیم، چنان کلی و مهم است که پس از جابه جایی شیء، از فضا جایی که ممکن است در آن بوده به جابه جایی آن امتداد فضا جایی نمی اندیشیم. دکارت در جای دیگر تصریح می کند: «بعد فضا و اعاء، باطنی چیزی جز امتداد جسم نیست».

در نظر دکارت مکان اساسا با ظهور ماده ظهور می یابد. شاید به نظر برسد که مشکل یک دعوی بر سر الفاظ است اما توجه به این توضیح نشان می دهد که اهمیت مسأله تا چه حد است. مسأله این است که آیا مکان که همچون چیزی بر ما نمودار می شود حقیقتی خارجی دارد؟

دکارت می گوید که دارد و در نتیجه آنچه موجب درک ماده می شود متکل مکان است. در مقابل اگر کسی نخواهد این رأی را بپذیرد یا بایستی چیزی بودن مکان را انکار کند و یا وجود خود این را به معنای کاروانی کلمه منکر شود. این همان انتقادی است که پس از دکارت می افتد و عینیت مکان به عنوان چیزی مستقل در کل آندهی از میان می رود. در انتهای مقاله به این مطلب باز خواهیم گفت. به هر حال معلوم است که هر که در جهت هستی و چیستی و «خلا مطلق» نمی تواند بعد هم داشته

نتیجه بلافضلی که از تحلیل کل جهان خارج به امتداد گرفته می شود، «وحدت» جهان خارج است. تمام جهان خارج جز امتداد چیزی نیست با این حساب دکارت بایستی راهی برای اثبات آن می جست. اگر چه در جهان شهود است باید. برای دکارت بنیاد کثرت در حرکت است. حرکت تنها چیزی است که دکارت بر امتداد می افزاید تا جهان خویش را بسازد.

نتیجه بلافضلی که از تحلیل کل جهان خارج به امتداد گرفته می شود، «وحدت» جهان خارج است. تمام جهان خارج جز امتداد چیزی نیست با این حساب دکارت بایستی راهی برای اثبات آن می جست. اگر چه در جهان شهود است باید. برای دکارت بنیاد کثرت در حرکت است. حرکت تنها چیزی است که دکارت بر امتداد می افزاید تا جهان خویش را بسازد.

فراخوان
یک شرکت بازرگانی معتبر مدبران و همکاران بازنشسته فروش شرکت های بخش مسواذ غذایی در سراسر کشور را به همکاری دعوت می نماید.
تلفن: ۰۲۱۶۹۷۰۰۳۳۶۶
تلفن: ۰۲۱۶۹۷۰۰۳۳۶۶
تلفن: ۰۲۱۶۹۷۰۰۳۳۶۶

شرکت سپید شوی آریین
تجهیزات صنعتی و محصولات آمیزش خانه اسکاچ «موسوس» برای بخش های بهداشتی و بهداشتی خود از شهرستان های نماینده فعال می پذیرد.
تلفن: ۰۹۱۲۳۳۵۰۱۰۰۱
تلفن: ۰۹۱۲۳۳۵۰۱۰۰۱

شرکت توزیع نیروی برق استان قزوین
کلیه تولیدکنندگان و فروشندگان دارای صلاحیت می توانند از تاریخ نشر آگهی به مدت یک هفته به واحد امور فراخوان شرکت در مزایده شرکت در شهرکرد میدان قدس شرکت آب و فاضلاب استان مراجعه و اسناد مناقصه را دریافت می نمایند.
تلفن تماس: ۰۲۶۳۳۷۷۷۵-۰۲۶۳۳۷۷۷۵
عقد برنده مناقصه می باشد.

شرکت توزیع نیروی برق استان قزوین
کلیه تولیدکنندگان و فروشندگان دارای صلاحیت می توانند از تاریخ نشر آگهی به مدت یک هفته به واحد امور فراخوان شرکت در مزایده شرکت در شهرکرد میدان قدس شرکت آب و فاضلاب استان مراجعه و اسناد مناقصه را دریافت می نمایند.
تلفن تماس: ۰۲۶۳۳۷۷۷۵-۰۲۶۳۳۷۷۷۵
عقد برنده مناقصه می باشد.

«آگهی مناقصه»
دوره کل، باجر و قشیران اسفالت، بتن پوزولان و گرانول (بندر جواهر)
موضوعات مناقصه عبارتند از:
۱- اجرائی خوراک سنگ، شمع غریبی بندر فریدونکنار
۲- احداث برجکها و تکمیل دیوار بلوکی بندر فریدونکنار
۳- محل و مدت دریافت اسناد مناقصه: کلانتر، روز یکشنبه مورخ ۸۵/۸/۲۱
۴- محل و مدت دریافت اسناد مناقصه: کلانتر، روز چهارشنبه مورخ ۸۵/۸/۲۴
۵- محل و مدت تحویل اسناد مناقصه: کلانتر تا ساعت ۱۲ روز یکشنبه مورخ ۸۵/۸/۲۴
۶- مهلت نامی: ۱۳۸۵/۸/۳۰
دریافت اسناد از طریق سایت
WWW.IRANETS.IR
رایگان می باشد.

آگهی مناقصه عمومی
شماره ۸۵/۳
شرکت صنایع مخابرات صنایع ایران در نظر دارد ۴۴۷ (چهارصد و شصت و هفت) دستگاه UPS-2KVA را از شرکت های واجد شرایط و از طریق مناقصه عمومی خریداری نماید.
محل و مکان خرید اسناد مناقصه: پایان وقت اداری روز دوشنبه مورخ ۱۵/۸/۸۵ به نشانی خیابان پاسداران، میدان نوبنیاد، خیابان شهید لنگری، شرکت صنایع مخابرات صنایع ایران، مجتمع غدیر، داخل ۳۰۵
محل و مکان تحویل اسناد مناقصه: اسناد و مدارک مورد نیاز برای شرکت در مناقصه می بایست تا ساعت ۱۶ روز چهارشنبه مورخ ۱۶/۸/۸۵ در محل فوق الذکر و در فیلد آدرس رسید تحویل داده شود.
شرایط شرکت در مناقصه:
۱- طرحی و ساخت UPSها از آن می بایست ایرانی باشد.
۲- عضویت در انجمن تولیدکنندگان UPS از آن می باشد.
۳- توانایی ارائه ضمانت نامه بانکی شرکت در مناقصه به میزان سیصد میلیون ریال و همچنین ضمانت نامه حسن انجام تعهدات در صورت بروز بدعهدی به میزان سه میلیارد ریال کل نوبنیاد.
۴- واریز مبلغ یکصد هزار ریال به حساب شماره ۱۳۱۲۱۳۱۲۱۰۱ نزد بانک تجارت شعبه نوبنیاد و ارائه فیش واریزی به هنگام تحویل کتبی اسناد مناقصه.
هزینه آگهی به عهده برنده مناقصه خواهد بود.

شرکت ایران خودرو دیزل در نظر دارد اقلام ضایعاتی و مازاد مشروحه ذیل را از طریق مزایده عمومی به فروش برساند:

ردیف	شرح کالا	مقدار تقریبی	معیار
۱	انواع چوب و شخته و فرمیکا	جمع آوری و تولید روزانه	عیلوجرم
۲	ورق های رنگ زرد، (خاکه قلع و سرب) و (اقلیل و مس)	۱۸۵۰۰۰	عیلوجرم
۳	مواد شیمیایی و انواع لاستیک مستعمل	میزبان رویت در محل استقرار	بیجا
۴	باطری مستعمل	۱۵۰۰	عدد

از مناقضیان محترم دعوت می شود از تاریخ درج آگهی به مدت ۲ روز از ساعت ۹ الی ۱۲ به آدرس تهران - کیلومتر ۸ جاده ساوه شرکت ایران خودرو دیزل - درب شماره ۲ مراجعه و ضمن رویت از موارد ذکر شده برگ شرایط شرکت در مزایده را دریافت نمایند. شرکت ایران خودرو دیزل در رد یا قبول یک یا کلیه پیشنهادهای واصله مجاز و مختار بوده و مناقضیان حق هیچ گونه اعتراضی را نخواهند داشت.

روابط عمومی و امیرین الملل
شرکت ایران خودرو دیزل